

FAHRİ ARAL

Türkiye Öğretmenler Sendikası
DEVİRİMCİ EĞİTİM ŞURASI

Doküman No: 7/b

Türk Toplumunun İhtiyaç Duyduğu
Yeni Eğitim Kurumları

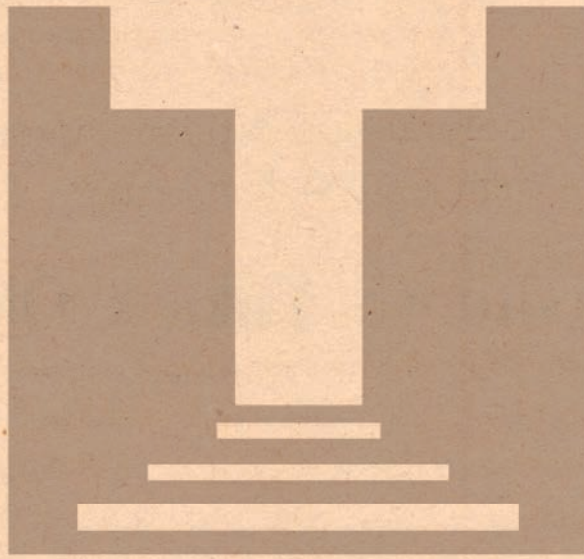
Üniversite ve Yüksek Okullar

Hazırlayanlar :

1. Üniversite Öğrenci Örgütleri Dayanışma Kurulu
2. Ankara Yüksek Okullar Talebe Birliği

Gazi M. Kemal Bul. 14/12 Yenışehir — ANKARA

FAHRE ARAL

TÜSTAV

İş Matbaacılık ve Ticaret

Ankara — 1968

ÖĞRENCİ ÖRGÜTLERİ DAYANIŞMA KURULU BİLDİRTİSİ :

Türk Toplumunun İhtiyaç Duyduğu Yeni Eğitim Kurumları

ÜNİVERSİTE ve YÜKSEK OKULLAR

Halka Dönük Eğitim ve Eğitim Kurumları — Toplum İlişkisi :

Bilim ve sanatı öğrenme herkesin en doğal hakkıdır. Bu yasalarla belirlenmiş, kişilerin en önde gelen temel haklarından biridir. Toplum düzeninin getirdiği ve öğrenmenin yollarından biri olan eğitim ve eğitim kurumlarından da herkesin yararlanması gerekir.

Oysa, bugün ülkemizde bu temel hakkın kişilere yasalarla tanınmasına karşın;

- Bugün Türkiye'de herkes eğitim yapma hakkına sahip değildir.
- Bugün Türkiye'de Eğitim Kurumları herkese açık kurumlar değildir.

Çünkü;

- Türkiye'mizde 1.000 çocuktan 400 tanesi 12 yaşına gelmeden ölmekte,
- Türkiye'mizde nüfusun % 60'ı okuma-yazma bilmemekte,
- Türkiye'mizde okulu olmayan köy sayısı 13.000,
- Türkiye'mizde okula gidemiyen çocuk sayısı 5.512.511,
- Türkiye'mizde 18-24 yaşlar arasındakilerin % 3'ü yüksek öğrenim yapabilmekte ve bu oranın % 5'ini köylerden, % 95'ini kent ve kasabalardan gelenler oluşturmaktadır.

Bu sayılar göstermektedir ki, Türkiye'de eğitim belli ekonomik düzeydeki kişilere tanınmış bir haktır. Ve eğitim kurumları da gerçekte bu kişilerin hizmetine sunulmaktadır.

Ekonomik eşitlik sağlanmadıkça, yasalar bu temel hakkı kişiye tanısa, hattâ zorunlu kılrsa bile eğitim yapma hakkı ve olanağı, kısaca eğitimde eşitlik sağlanamaz.

- Bugün ülkemizde eğitim kurumları özgür ortamda biçimlenmiş bilimsel bir eğitim programı ve politikası uyguluyamamaktadırlar. EĞİTİMİMİZ ÖZGÜR DEĞİLDİR.

Çünkü, bir ülkede eğitim kurumları ve bunların uyguladığı eğitim politikası, ülkenin sosyal-politik ortamı içinde biçimlenir. Ülkenin politik ortamına hakim güçler, ülkedeki eğitim kurumları ve eğitim politikasına kendi çıkarları yönünde etkir ve yönlendirir. Bu nedendendir ki, bugün ülkemizin politik ortamına hakim sınıflar, eğitimimizi etkilemekte ve kendi çıkarlarına uygun olarak biçimlendirmekte ve yönlendirmektedirler. Bu davranışa, «Özel Yüksek Okullar» ve «İmam-Hatip Okulları» somut örneklerdir.

Eğitimimiz; ülkemizin bugünkü düzeninde ekonomik ve sosyal-politik ortamın belirlemesi ile, hiç bir zaman «halka dönük», «halk yararına» ve «devrimci» niteliklere sahip olamaz. Bugünkü düzeni değiştirmeyi amaçlayan devrim eylemi ve halk kütellerinin iktidarı «eğitimde devrimin» gerekli koşuludur.

Eğitimde devrim, halka dönük eğitim konusunda yaptığımız soruşturmaya Sayın Ali Faik Cihan'ın verdiği cevapları bu temel ilkelerin ve ilişkilerin açıklanması açısından aynen buraya alıyoruz.

Soru : Halka dönük eğitim düzeni denince ne anlıyoruz?

Cevap : Halka dönük eğitim düzeninin birinci özelliği bilimselliktir. Çünkü bilimsel sınırlar içinde kalan bir eğitim düzeninden geçenler, yaşamları boyunca yapacakları iş ve işlemlerin sonuçlarını değerlendirmek yeteneğini de kazanacaklardır. Böylece eğitim görmüş kişiler, belli sınıf ve zümrelerin yararına işleyen robotlar olmaktan kurtulacaklar ve dar kafalı uzman tipi yerine, eylemin bilincini taşıyan aydınlar olarak yetişeceklerdir. Bilimin gösterdiği doğrultu —son çözümleme— halka dönüktür. Halka dönük eğitim düzeninin ikinci özelliği, üretim süreci içinde eğitimidir. Böyle bir eğitim düzeni; halktan kopmayı, halka yabancılaşmayı önler, eğitim sınıfı değiştirme aracı olmaktan çıkar. Böylece halkın eğitim görmüş evlatlarından yoksun ve güçsüz kalması önlenmiş olur.

✓ Halka dönük eğitim düzeninin üçüncü özelliği eşitliktir. Bu eşitlik bir yandan kentli ile köylü, öbür yandan sermayeci ile emekçi arasındaki olanak farklarını ortadan kaldırmak biçiminde kendini gösterir. Böylece yer ve sınıf farkı gözetilmeden herkesin eğitimin tüm aşamalarından geçmesi sağlanmış olur.

✗ Halka dönük eğitim düzeninin dördüncü özelliği; yarışma, seçme ve eleme yokluğudur. Eğitim ve öğretim kurumlarına alınıp sırasında ve eğitim süresi boyunca hiç bir yarışma, seçme ve eleme yapılmamalıdır. Böylece herkesin kendi iş ve mesleğini kendi iradesi ile seçme olanağı hazırlanmış ve kişiye kendi iradesi dışında —bir başkası tarafından— etki yapılması ya da ayrıcalık sağlanması olanağı ortadan kalkmış olur.

Halka dönük eğitim düzeninin beşinci özelliği; eğitim görenler üzerinde halkın denetimidir. Bu da, eğitim düzeninden çok siyasal düzenle ilgili bir sorundur. Çünkü, halkın dışında ve üstünde bulunan sınıf ve zümrelerin kontrolünde bulunan eğitilmiş kişiler —bilgi, yetenek ve eğilimleri ne olursa olsun— halk çıkarı ile çelişen işler görmek zorundadırlar. Tersine halkın kontrolünde bulunan eğitilmiş kişiler —bilgi, yetenek ve eğilimleri ne olursa olsun— halk yararına çalışmak zorundadırlar.

Soru : Eğitimde devrim bugünkü düzende gerçekleştirilebilir mi?

Cevap : Bugünkü ekonomik ilişkiler düzeni, dışa bağımlı, gelişmemiş bir kapitalist düzendir. Buna göre, böyle bir düzenin objektif koşulları içinde, halka dönük bir eğitim düzeninin gerçekleştirilmesinden söz edilemez. Bu ekonomik düzenin gelişme doğrultusu gözönüne alınınca, bugünkü eğitim düzeninin gün geçtikçe daha da bozulması ve tümüyle Anayasa çizgisinin dışına düşmesi beklenir. Ancak bu gidişin kimi kez zikzaklar çizmesi ya da kimi ilerici güçler tarafından kısa aralıklarla engellenmesi söz konusu olabilir.

Soru : Halka dönük düzenin kurulması için yapılacak işler neler olabilir?

Cevap : Halka dönük bir eğitim düzenini ancak halka dönük bir iktidar uygulamak. Çünkü hiç bir sosyal sınıf, bilerek ve isteyerek kendisini ayakta tutan ideolojilere ihanet etmez ve gene hiç bir sosyal sınıf, hasım sınıfları güçlendirecek bir eylemde bulunmak istemez. Halkın bilgisizliğinden yararlanıp halkı sömüren bir sınıfın, halka dönük bir eğitim düzeni getirmesini beklemek yanlışır.

✓ O halde, halka dönük bir eğitim düzenini gerçekleştirmek için yapılacak iş, halkı iktidara hazırlamak yönünde politik eylemde bulunmaktır. Halktan yana aydınların görevi ve sorunun kesin çözüm yolu budur.

Bununla birlikte, yürürlükteki eğitim düzeninin kötü sonuçlarını etkisiz halle getirmek ve halkın çıkarlarına aykırı düşen uygulamaların daha da kökleşip yerleşmesini önlemek bakımından, bugünkü ekonomik ve politik düzen içinde yapılabilecek işler vardır. Uygulanan eğitim sisteminin bilimle ve halk yararı ile çelişen yanlarını ussal ve bilimsel yöntemlerle eleştirip gözler önüne sermek, iç ve dış sömürü şebekelerinin eğitim yoluyla oynadıkları ihanet oyunlarını ortaya çıkarmak gerekir. Bu suretle eğitimcilerle öğreticilerin bilmeyerek ihanete ve kirli oyunlara alet edilmeleri önlenmiş olur. Bu olanaklar yüksek öğretimde daha da etkin bir biçimde kullanılabilir. Çünkü yüksek öğretimde, halka karşı tutumlarla mücadele öğrenci de katılabilir. Yüksek öğretim kurumlarında iç ve dış sömürü şebekelerinin sözcülüğünü yapan öğretim üyeleri ile bu nitelik taşıyan dersler

çeşitli yollardan protesto edilebilir, çeşitli direnme yöntemleri ile bu gibi öğretim üyeleri ile dersler temelli engellenebilir. ✓

Bu gibi mücadeleler sonunda —zamanla— kimi gerici unsurların tasfiyesi sağlanabilir. Ve böylece özerk kuruluşların yönetimi halka dönük elemanların eline geçebilir.

Eğitim ve eğitim kurumlarının halktan yana olması ile ülkemizin ekonomik ve sosyal-politik yapısı arasındaki bu temel ilişkiyi belirledikten sonra, bu ilişkiler içinde biçimlenen ve bir üst yapı kuruluşu olan «Üniversite ve Yüksek Okulları» inceleyebiliriz.

1. Üniversite Kavramı ve Üniversite - Toplum İlişkisi :

Üniversite bir toplum içinde, bir üst yapı kuruluşu olarak en üst eğitimi yapıp, uzmanlaşmış, bilimsel düşünebilme yeteneğine sahip ve araştırmacı elemanlar yetiştirmekle, (toplum için halk yararına) araştırmalar yapmakla görevlidir. Üniversitenin yetiştirdiği kişiler beyinleriyle, emek ve eylemleri (bilimsel düşünebilme ve uygulama yetenekleriyle) ile ülkenin üretim güçleri arasında ve ekonomik yaşamı içinde yer alırlar. Bir üniversite aynı zamanda ülkenin sosyal-politik yaşamına, yani ülkenin üst yapısına da ürettiği kültür, yarattığı değer, plân ve programları ile etkir.

Değiştirici, ilerletici ve araştırmacı bir eğitim olumlu bir emektir. ✓ Kısaca eğitimin amacı; ülkesinin koşullarını değiştirici, ileriye götürücü ve bunu sağlamak için de araştırmacı ve bilimsel düşünebilme yeteneğinde uzman kişiler yetiştirmektir. ✓ Üniversite hiç bir zaman soyut, toplumdan kopuk bir konumda olamayacağından, yukarıdaki amacını uygularken, ülkesinin gerek ekonomik ve gerekse sosyal-politik ortamından etkilenir. ✓ Bir üniversitenin biçimi, eğitim ve öğrenim programı, araştırmaları, yani üniversitenin niteliği, toplumun sosyal ve ekonomik koşulları ile sınırlıdır. Bu nedenden, bir üniversitenin eğitim, öğrenim ve araştırma programlarını, ülkesinin o günkü koşullarından hareketle, toplumunun plânlanmış ekonomik ve teknolojik geleceğine uygun bir biçimde saptaması gerekir. ✓ Bu programı yapmamış bu programlara göre geleceğini çizmemiş bir üniversite, ülkesinin gerçeklerinden kopuk olarak, toplumunun üst ve alt yapısında kendine düşen görevleri yerine getiremez. Yani bu şartlar altında üniversitenin yetiştireceği eleman ve araştırmacılar, ülkesinin ekonomik ve teknolojik koşulları ile uyumlanan, dolayısıyla toplum içinde hiç bir işe yaramayan kişiler olacaktır. Bu durum ise üniversitenin görevlerini yerine getirmemesinden ötede, ülkesinin geleceğini baltalamak sonucunu doğurur.

Üniversitenin yapmak veya yaptırmakla görevli olduğu, bugünkü üniversiteler kanununun 3. maddesinin (b) ve (d) bölümleri ile de saptanmış bulunan araş-

tırmalar konusuna gelince; üniversite araştırmalarının amacı, ülkesinin gelişimini bilimsel düşüncelerle ortaya konan plân, program ve çeşitli uygulamalarla etkilemek, toplumunu sosyal-politik yönden ileriye götürebilmek olmalıdır. Ancak bu araştırmalarda soyut, toplumun sosyal-politik ve ekonomik şartlarından bağımsız olarak düşünülemez. Araştırmalar bir yandan ülkenin o günkü koşullarını belirlerken, diğeryandan toplumun gelişim programı içinde, programın gerektirdiğı verileri bulmak yan araştırmalarla programın belirlenmesine yardımcı olmak ve program gereğince uygulanacak yöntemlere katılmalıdır. Böylece üniversitelerin yapacağı bilimsel araştırmalar kalkınma ve gelişim programlarına yeni açılımlar getiren ve uygulamalara hız kazandıran nitelikte olması gerekir. Tıpkı eğitim programı gibi, araştırma programları da, ülkenin o günkü koşullarından hareketle, toplumun plânlanmış ekonomik ve teknolojik geleceğine uygun bir biçimde saptanmadıkça, topluma ve halkına hiç bir yararı olmayan kitap sayfalarında kalmaya mahkûm bilgiler olacaktır. ✓

Üniversite ile diğeryüst yapı kurumları arasındaki ilişkiye gelince; üniversite, devlet organlarının ilk plânlayıcısı ve danışmanı olmalıdır. Üniversite bu görevini yukarıda niteliklerini açıkladığımız araştırmaları aracılığı ile yapar. Şöyle ki, üniversitenin araştırmaları, plânlama kurumlarının ülke plânlamasında tüme varabilmeleri için yapılan ve yukarıda açıkladığımız felsefeye uygun olmalıdırlar. Üniversiteler tek başına veya belli bir ortaklık içinde plânlama kurumlarıyla karşılıklı ilişki halinde bulunmaları gerekir. Örneğin : Türkiye'de D.P.T. ile Türkiye üniversitelerinin birbirinden kopuk ve ayrı çalışmalarını düşünülemez. Bu esas prensipten hareketle üniversite diğeryüst yapı kurumları ile arasındaki ilişkileri, belli bir plân ve program içinde düzenlenmelidir. Veya bilimsel bir deyişle, her ülkedeki üst yapı kuruluşları arasında, ilişkilerin düzenlediğı bir kendiliğinden örgütlenme olmalıdır. Bu bir ülkedeki üst yapı kurumlarının sıhhatli ve iyi çalışabilmeleri için zorunlu bir nedendir.

Üniversitelerin üst yapı kuruluşları ile diğerybir ilişkisi ise; plânlama kurumlarının aracılığı ile yasama organları ile olmalıdır. Üniversitelerin politik bir ortam içinde bilimsel olarak ortaya koyacağı plânları ile yasama organlarını etkilemek zorundadırlar. Aynı şekilde politika gereğı yasama organlarına hakim güçler de üniversiteyi etkilemeye çalışırlar. Bu karşılıklı etkilerden doğan sonuç ise, yürütme organlarının çalışmalarını biçimlendirir.

Üniversitelerin üst yapıdaki diğerybir görevi ise toplumun kültürünü etkilemesi, geliştirmesi, yeni değerler yaratmasıdır. Üniversitenin bu görevi ancak politik bir ortam içinde gerçekleşebilir. Bu nedenden üniversiteler politik bakımdan özerk olmalıdırlar. Bu özerklik gerçekte bilimsel özerkliği sağlayan bir öğedir. Şöyle ki; üniversitede her türlü bilimsel temeli olan fikirler söylenebilir, her

türlü bilimsel düşünme ve uygulama yöntemleri uygulanabilmelidir. Yani üniversite bilimsel özerkliğe sahip olmalıdır. Bunun için gerekli ortam, yani her türlü bilimsel düşünceye açık ve tartışılabilen demokratik bir üniversite gerçekleştirilmelidir. Ancak bu şekilde üniversite yeni kültür değerleri üreten bir kurum olabilir. Ters hali ile toplumun gelişmesini engelleyen tutucu kurumlar olacaklar, halından kopacaklar ve hakim sınıfların kültürel değerlerini yansıtacak ve öğreteceklerdir.

Buraya dek; üniversite kavramını ve üniversite-toplum ilişkilerini belirledik. Belirlenen nitelikler halk yararına çalışan bir üniversiteyi tanımlamaktadır. Ancak üniversite yukarıda açıklanan niteliğine kolaylıkla kavuşamaz. Alt yapıya ve politik ortam hakim olan güçler, daha önce açıklandığı biçimde üniversiteyi etkilemeye ve üniversitenin politik ortamını şartlamaya çalışacaklardır.

2. Türkiye'de Üniversitelerin Durumu :

Şimdi yukarıda açıkladığımız esaslar içinde Türkiye'deki durumu inceleyelim :

Görüldüğü gibi, bir üst yapı kurumu olan üniversite, temelde toplumun alt yapısının şekillenmesine bağlı bir politik ortamda, yukarıda bilimsel olarak ortaya koymaya çalıştığımız niteliklerinden saptırılabilir. Ülkemizin temel çelişkileri ile eğitim arasındaki ilişki raporumuzun ayrı bir bölümünde incelenmekle birlikte, kaba çizgilerle de olsa Türkiye'nin ekonomik yapısı ve dünya ile ilişkilerini, sonra bu ilişkiler içinde üniversitenin şekillenmesini incelemek gerekecektir.

Türkiye'nin dış ve iç çelişkileri :

Geçen yüzyılın sömürge devletleri, kapitalist üretim biçiminin zorunluluğu olarak sermaye örgütlenmesinin kartel ve tröslere dönüşmesi sonucu kendi ülkelerini aşarak bir evrensel kapitalizme yani emperyalist döneme girdiler. Kapitalizmin bu aşamasından sonra, dünya ekonomik yapısı içinde hakim çelişki, az gelişmiş ülkeler ile emperyalist ülkeler arasında belirlendi. Çünkü; tekelci kapitalist düzene geçmiş ve ileri teknolojiye sahip batılı ülkeler, bu düzenlerini sürdürebilmek için;

- a) Ham madde bulmak,
- b) Mamul maddelerini devamlı satabilecekleri pazarları bulmak ve korumak,
- c) Yabancı ülkelere sermaye yatırımı yaparak evrensel bir kâr mekanizması kurmak,
- d) Az gelişmiş ülkelerin teknolojik gelişmesini önleyerek, endüstrileşmesini engellemek zorundadırlar.

Bu nedenlerden dolayı az gelişmiş ülkeler, gelişmiş ülkelerin ucuz ham madde kaynağı, yeni bir yatırım alanı ve gelişmiş ülkelerin üretim fazlası mallarını yoğaltan pazarlar durumuna girmektedirler. Bu ekonomik ilişki az gelişmiş ülkelerin sömürülmesinden ötede onların teknolojik geleceğini de baltalamaktadır. Çünkü, az gelişmiş bir ülkenin yeraltı ve yer üstü servetlerini işleyebilmesi, üretici ve ağır sanayilerini kurarak endüstri ülkeleri haline gelmeleri sonucu, tüketim gereksinmelerini kendilerinin karşılaması, emperyalist ülkelerin işine gelmez. Çünkü, her gelişen ve endüstrileşen biraz gelişmiş ülke emperyalist ülkelere bir ham madde kaynağını, açık bir pazarı ve bir yabancı sermaye yatırım alanını kapamaktadır. Oysa emperyalist ülkelerin ekonomileri dünya yapısına göre düzenlenmiştir. Dünya yapısının değişmesi, az gelişmiş ülkelerin kalkınmaya başlaması, emperyalist ülkelerin sonu olacaktır. Bu nedenden emperyalist ülkeler, sömürülmesini devam ettirebilmek için az gelişmiş ülkelerde çıkarıcı ve iç sömürücülerle işbirliği yaparlar ve

- 1 — Az gelişmiş ülkede kendilerine bağlı bir sermaye örgütlenmesi kurarlar. (Komprador kapitalizmi)
- 2 — Sınıfsal çıkarları ve sermaye örgütlenmesi ile sömürücü ülkeye bağlanan bu gruplar varlıklarını koruyabilmek için politik ve ekonomik egemenliğe sahip olmak isterler. (Komprador burjuvazisinin egemenliği)
- 3 — Sömürücü ülke az gelişmiş ülkeye işbirlikçileri aracılığı ile yaptığı yatırımlardan sağladığı kârlardan başka, vereceği borçlar ile de onu ekonomik yönden kendine bağlar. Ekonomik özgürlüğünü yitiren ülkenin siyasi özgürlüğü, bilimsel olarak var sayılamaz. Böylece az gelişmiş ülkeler, emperyalist ülkenin uyduları haline gelir.
- 4 — Az gelişmiş ülkeleri askeri paktlarına alarak, o ülkenin savunmasını ve silâh sanayisini kendilerine bağlı hale sokarak dünya bekçiliklerine az gelişmiş ülkeleri de dahil ederler. Bu paktlar ile az gelişmiş ülkelerdeki ordular, kendi halklarına ve dünya halklarına karşı işbirlikçi sınıfın ve emperyalist ülkelerin çıkarlarını korur duruma sokulur.
- 5 — Bu ekonomik bağlamadan sonra emperyalizm kültürünü, felsefesini dünya görüşünü az gelişmiş ülkelere sokar ve az gelişmiş ülkenin halk kültürüne karşı yozlaşmış, yabancı bir kültür ortaya çıkarır ve aydını halktan kopararak kendine bağlar.
- 6 — Az gelişmiş ülkeyi kendisinin gelişmiş tüketim maddeleri ile şartlayarak (örneğin; buzdolabı, radyo, televizyon, çeşitli lüks eşyalar v.s.) halkın tüketimini kontrolleri altına alır.

7 — Emperyalist ülkeler, politik egemenlikleri ve ekonomik güçleri ile az gelişmiş ülkelerin teknolojik gelişmesini engellemek için temel yatırımları baltalarlar, ağır ve üretici sanayinin kurulmasını engellerler. Şöyle ki, gelişmiş ülkeler bütün standartları, patentleri ile az gelişmiş ülkeye çöreklenerek kurduğu ve toplumun temel ihtiyaçlarına cevap vermeyen lüks üretim mallarını üreten hafif sanayii, bir montaj endüstrisi biçiminde oluşturur. Böylece ağır sanayiini bir türlü kuramayan ülke teknolojik bakımdan gelişmiş ülkeye bağlanarak halkın ve ülkenin gerçek ihtiyaçlarını karşılamayan sahte bir kalkınma içinde emperyalist ülkenin istediği niteliklerini sürdürür ve onlar tarafından sömürülür. Bu işleyişin adına «TEKNOLOJİK EMPERYALİZM» denmektedir.

Böylece emperyalizm, az gelişmiş ülkede alt yapıyı sermaye örgütleri yatırımları ile kontrol altına alırken, üst yapıda ise kendilerine bağlı sermaye sınıfları ile politik bir savaş vererek, üst yapı kurumlarına hakim olmak isterler. Bunlar sağlanırsa, az gelişmiş ülkenin halkları, kendi içlerindeki sömürücülerden başka, dünya sömürücülerini de beslemek zorunda kalırlar.

Ortaya koyduğumuz koşullar şimdiye dek bilimsel olarak kanıtlandığı üzere tümüyle ülkemizde vardır. Su halde Türk halkının gerçek çelişkisi dış sömürücülerle (emperyalist ülkeler), iç çelişkisi ise dış sömürücüler tarafından var edilen ve bebeslenen işbirlikçi sermaye sınıfı iledir.

Türkiye’de üst yapı kuruluşları bugün sömürücü sermaye ile işbirliği yapan sınıfların hakimiyeti altındadır. Çünkü bu sınıf politik mücadele sonucu iktidarı ele geçirmiştir. Ve üst yapı kurumlarına politik etkinliği ile hakim olmaya çalışmaktadır. Ayrıca aynı sınıf, alt yapıya sermaye örgütlenmesi ve üretim ilişkilerinin düzenlenmesi açısından hakimdir. Bu nedenden, alt yapı koşulları da, üst yapıya hakim sınıfların çıkarlarına uygun olarak etkiler. Ve kendisi de etkilenir.

Bu genel durumu belirledikten sonra bugün hakim olan sınıfın, üst yapının bir kurumu olan üniversite üzerinde gerek alt yapı gerekse üst yapıdaki etkilerini inceleyelim.

Üniversitenin temel görevlerinden biri olan «en üst kademede eğitim yaparak, uzmanlaşmış, bilimsel araştırma yapabilecek ve bilimsel düşünebilme yetkisine sahip elemanlar yetiştirmek» prensibi bugünkü düzenin sosyal, siyasal ve ekonomik nedeni ile gerçekleşmemektedir. Bugün üniversiteler ülkemiz ve hakim sınıfın ihtiyacı olan bürokrat ve teknokrat kadroları hakim sömürücü sınıfın değerleri ve ideolojileri ile yetiştirmektedir.

Çünkü; Türkiye’nin teknolojisi hakim sınıflar tarafından, yukarıda belirtildiği üzere bir montaj sanayiine dayandırılmak istenmektedir. Böylesine yapıcı olma-

yan bütün bilgi değerleri ile ülkemize dışarıdan ihraç edilen bir sanaylin bilimsel düşünebilme yeteneğine sahip, araştırma yapabilecek ve uzmanlaşmış kişilere ihtiyacı yoktur. Bu nedenden bilgisiz ve robot teknokratlar yetiştirilecektir.

Çünkü; Türkiye'nin ekonomik ve siyasî yapısına hakim sınıflar, uyguladıkları ekonomik sisteme uygun, ihtiyaçları olan ekonomist ve sosyolog yetiştireceklerdir. Açıkçası kapitalist ekonomi uzmanı ekonomist ve işletmeci, açıkçası burjuva değerleri ile bezenmiş sosyolog..

Çünkü; kendi politik yaşantılarına ve değerlerine uygun bürokrat yetiştireceklerdir. Politik bilgi veren okulları kendi politik çıkarları yönünden etkileyecekler, bol oranda kalitesiz ve değersiz «memur» üreteceklerdir.

Çünkü; öğrencilerine çizdikleri program içinde ders verecek hocalar yetiştirmek isteyeceklerdir.

Ve daha birçok...

Bu nedenden ülkenin teknolojik ve ekonomik koşulları, kendini yenilemesi daha bilimsel olması, araştırmalar yapması, bilimsel düşünebilen ve araştırabilen eleman yetiştirilmesi için etki yapmamaktadır. Tersine, üniversitelerin bugünkü durağan, değer ve fikir üretemeyen konumunu korumaya çalışmaktadır.

Ayrıca böylesine yetiştirebilecek, bilimsel düşünebilen aydın güçler hakim sınıfların çıkarlarını zedeleyecektir. Çünkü, bu yetilere sahip kişiler, değiştirici, ileriye götürücü düşünebilen ve ürettiği fikirlerle toplumsal yapıyı etkilerler. Hakim sınıflar varlıklarını koruyabilmek için bunu engellemek zorundadırlar. Bu nedenden ellerinde bulundurdukları politik iktidar ile yanlış ve kendi isteklerine göre insan yetiştirmeyi amaçlayan bir eğitim programını uygulamaktadırlar. Ki bu amacın etki alanına bugün Türkiye'deki üniversiteler de girmektedirler.

Somut örnekleri ile açıkça belirledik ki; bugün üniversitemiz birinci bölümde açıkladığımız görevleri yerine getirmemektedir. Bu görevi yerine getirememek ise, en yalın ve en kısa deyişle ülkemizin geleceğini baltalamak ve yıkmaktır.

Şimdi üniversiteyi oluşturan öğeleri inceleyip bu öğelerin eğitimde devrim içindeki yerlerini belirlemeye çalışalım.

3. Üniversitelerin Öğeleri :

Üniversite, öğretim üyeleri, öğretim üyeleri yardımcıları ve öğrenciden oluşur. Bunlardan birinin üniversite eylemlerine ve yönetimine katılmaması ile niteliğini yitirir.

Yukarıdaki temellendirmeden sonra üniversitenin öğelerini ayrı ayrı inceleyelim :

Öğretim Üyeleri :

Bugünkü, duragan anti demokratik yasa ve yönetmeliklerle yönetilen halk yararına işlemeyen, toplumsal yaşama hiç bir katkıda bulunmayan üniversitelerimizin yıllardır bu durumu korumalarının baş sorumluları öğretim üyeleridir. Öğretim üyelerinden pek çoğu, üniversite dışında çeşitli görevler aldıklarından bugünkü düzene ekonomik olarak şartlanmışlardır. Yukarıda açıkladığımız gibi bugünkü düzende üniversiteyi dışardan güdümlenecek dış etkenler yoktur. Bu duragan ortamda, öğretim üyelerinin de şartlanmalarının sonucu, üniversite bir rahatlık içinde bu düzenin kendilerine yüklediği faal görevleri yerine getirir olmuşlardır. Yani toplum için halka dönük araştırmalar yapılmamış, eğitim bilimsel ve yurt gerçeklerimize dönük nitelikleri bir türlü kazanamamıştır. Üniversitenin görevlerinin neler olduğunu daha önce açıklamıştık. Bu yapı içinde öğretim üyeleri birer beyin ve düzenleyici olmak görevini yükümleneceklerdir. Bu düzeye, öğretim üyeleri bugünkü düşünce sistemleri ve bilimsel şekillenişleri ile ulaşamazlar. Bu yapıyı kazanmalarını onlardan beklemek savaş baştan kaybetmek olacaktır. Öğretim üyeleri ancak dinamik ve zorlayan bir ortamda kendilerini yenileyecekler gerçek bir üniversite ortamında yerlerini alabileceklerdir. Bu yüzden dinamik ve ileriyeye açık bir üniversite öğretim üyeleri tarafından yaratılamaz. Daha önce de belirttiğimiz gibi bu ortam dış etkenlerle de yaratılamıyordu. Şu halde bu ortamı yaratabilecek diğer iki etken üniversitenin öğeleri olan, öğretim üyeleri yardımcıları ve öğrenciler olarak belirginleştirilecektir. Şimdi bu iki öğeyi inceleyelim.

Öğretim Üyeleri Yardımcıları :

Bugünkü üniversitelerin bilimsel ve idari şekillenişinde tamamen öğretim üyeleri hakim durumdadır. Bu yüzden ve bugünkü kürsü sistemi içinde, öğretim üyeleri yardımcıları, öğretim üyeleri tarafından etkilenmekte ve kendilerinin niteliklerine uygun olarak, kişiliksiz ve bilimsel yeterliliği olmayan bir biçimde yetiştirilmek istenmektedir. Oysa ki, bugünün öğretim üyeleri yardımcıları gelecekte arzulanan üniversiteyi kuracak kadrolar olacaklardır. Bu nedenden kendilerine düşen görev ve sorumluluk büyüktür. Fakat şimdiyedek bir türlü varlıklarını ortaya koyamamaları bu sorumluluk ve görevlerini kavrayamadıkları veya içlerinden pek azının kavradığını açıklar.

Öğretim üyeleri yardımcıları, üniversite içinde ağırlıklarını koyabilmek için örgütlenmek ve saptayacakları strateji içinde ortak davranışlarla üniversiteyi et-

kilemek zorundadırlar. Aksi halde, bugünkü ortam sürüp gidecek öğretim üyeleri yardımcılarını bugünün öğretim üyelerinin birer kopyası olarak şekilleneceklerdir. Çünkü, şurası bir gerçektir ki, asistan ve doktora çalışmaları araştırma düzeyi olarak çok gerilerdedir. Bu da yukarıda belirttiğimiz gerçeği kanıtlamaktadır.

Öğretim üyeleri kadroları, maddi yetersizlikler nedeni ile sayıca ve nitelikçe ihtiyaçları karşılayamamaktadırlar. Öğretim üyelerinin ödenekleri çok az olduğundan, üniversitede kalmayı kabullenenlerin sayısı çok az olmaktadır. Ancak bu durum kadroların yetersizliklerini açıklayan tek ve gerçek neden değildir. Üniversitenin mali özerkliği sağlanınca bu sorun çözümlenebilecektir. Ancak öğretim üyeleri yardımcılarını örgütlenmez, görev ve sorumluluklarının bilincine varmaz iseler, gelecekteki üniversite ortamı bundan farklı olmayacaktır.

Öğretim üyeleri yardımcılarının, bilimsel düzeyde bir üniversitenin kurulabilmesine katkıları ancak örgütlenmeleri ile ve örgütlendikten sonra üniversite yönetimi ve üniversite araştırmalarında kesin görev almaları ile sağlanabilir.

Şu halde geleceğin üniversitesini kurmak ve gerekli dinamik ortamın yaratılmasına bugünkü durumları ile öğretim üyeleri yardımcılarını da hiç bir etkide bulunamazlar. Tek tek çıkışları ise kaybolup gitmeye mahkumdur.

Öğrenci :

Öğrenciler bugünkü düzenin eğitim ve toplumsal şartlandırmalarına karşın, geleceğe açık ve dinamik olan bir kitledir. Öğrencilik dönemleri sırasında toplumsal aralarında bir ekonomik ilişki söz konusu olamayacağından sosyal şartlandırmaların dışında ekonomik şartlandırmaları yoktur. Bu nedenlerden daha özgür davranabilmektedirler. Bu özgürlük anlayışları içinde örgütlenebilmekte, toplumsal eylem yapabilmektedirler. Öğrenciler, yeni ve olumlu yapıtlar ortaya koymaya hazır, ileri gelişmelere açık bir kitledir.

Öğrenciler bu niteliklerine karşın, bugünkü üniversiteler kanununa göre, üniversite dışı bir topluluk durumuna sokulmakta, üniversiteyi oluşturan bir öge olarak görülmemektedir. Üniversitelerimizde, bugün tüm karar ve uygulamalar öğretim üyeleri tarafından hazırlanıp uygulanmaktadır. Yukarıda niteliklerini ortaya koyduğumuz öğretim üyeleri, öğrencileri sürekli olarak dışarıda bırakmakta, bugünkü durumun sürüp gitmesine sebep olan temel hatayı işlemektedirler.

Oysa öğrenciler, tüm eylem güçleri, tüm bilinçleri ve ürettikleri fikirlerle üniversitenin bir parçasıdır. Nasıl öğretim üyesiz bir üniversite düşünülemezse, öğrencisiz bir üniversite düşünülemez. Bu nedenden üniversitenin temel öğelerinden biri de ÖĞRENCİ'lerdir. Ve mutlaka üniversite içindeki yerlerini alacaklardır. Yu-

karıda açıkladığımız temel niteliklerini üniversiteye maledecekler ve üniversite için gerekli dinamik ortamın yaratılmasında temel etken olacaklardır.

Üniversite öğrencisi yukarda açıkladığımız nitelikleri ile üniversitede edilgen durumda bırakılmaları temel hatalardan biridir. Öğrenci üniversite içinde de söz sahibi olmalı, fikirlerini ve eylemlerini ortaya koyabilmeli ve yönetimde ağırlığını hissettirmelidir.

Bunu gerçekleştirmek için üniversite yönetiminin aşağıda önereceğimiz yapıya dönüşmesi gerek kamımızca;

YENİDEN ÖRGÜTLENME TASARISI (ÜNİVERSİTELERİN)

«Öğrenciler yönetimde söz sahibi olmalıdır.»

İlkeleri :

- 1 — ANAYASA TEMİNATI ALTINDA OLAN ÜNİVERSİTE ÖZERKLİĞİ; bilimsel, yönetsel, ekonomik ve politik özerkliği içeren bir kavramdır.
- 2 — Üniversite; ÖĞRETİM ÜYELERİ, ÖĞRETİM ÜYESİ YARDIMCILARI, VE ÖĞRENCİLERDEN oluşan ve bunlardan birinin eylem ve yönetimde söz sahibi olmaması ile niteliğini yitiren BÖLÜNMEZ BİR YAPIYA SAHIPTIR.
- 3 — ÜNİVERSİTE ÖZERKLİĞİNİN İŞLEMESİ VE DENETİMİ ÜNİVERSİTENİN, İKİNCİ MADDEDE BELİRTİLEN BÜTÜN ÖGELERİNİN KATILMASI İLE OLUŞACAK PARLAMENTOYU BİR SİSTEM İÇİNDE YENİDEN ÖRGÜTLENMESİ İLE GERÇEKLEŞEBİLİR.

Yukarıda sıraladığımız ilkelerin ve aşağıda ana hatları ile açıklayacağımız yeniden örgütlenmenin gerçekleştirilebilmesi için, üniversite bütün üyeleri ve kuruluşları ile eyleme geçmeli ve bu eylemi bütün olanakları ile sürdürmelidir.

Parlamento sistemde yeniden örgütlenecek üniversitede yönetim, parlamenter sistemin doğal gereği olarak bir çeşit yasama ve yürütme organı olan iki temel tarafından yürütülecektir.

Fakülte Kurulları :

a) Fakülte Genel Kurulu :

- A — Fakülte ile ilgili tüm sorunları görüşüp karara bağlamak ve fakülte yürütme kurulunu denetlemekle yükümlüdür.

- B — Öğretim üyeleri ile öğretim üyeleri yardımcılarının tümünün ve bunların sayısına göre ağırlıklarını duyurabilecek öğrenciden kurulur. (Sadece doktora, doçentlik bilim jürilerinin seçimi ve doktora, doçentlik ve profesörlüklerin onaylanması sırasında öğretim üyesi yardımcıları ve öğrenciler oylamaya katılamazlar.)
- C — Fakülte kurulu başkan ve yardımcıları, öğretim üyeleri arasından ve genel kurul tarafından gizli oyla seçilir. Raportörler, öğretim üyeleri yardımcıları ve öğrenciler arasından gizli oyla seçilir.
- D — Çeşitli konuları incelemek için kurulacak bütün komisyonlar eşit sayıda öğretim üyesi, öğretim üyesi yardımcıları ve öğrencilerden kurulmalıdır.
- b) Fakülte Yürütme Kurulu :
- A — Belli oranda ve fakülte genel kurulu tarafından seçilecek öğretim üyeleri ve yardımcılardan kuruludur.
- B — Genel kurul kararlarını uygulamakla yükümlü ve genel kurula karşı sorumludur.
- C — Yürütme kurulunun başkanı olan dekan öğretim üyeleri arasından genel kurul tarafından gizli oyla seçilir.

Üniversite Kurulları :

- a) Üniversite Genel Kurulu :
- A — Bütün üniversiteyi ilgilendiren konularda esas kararlar almak ve fakülteler arası koordinasyonu sağlamakla görevli bir genel kuruldur.
- B — Fakültelerin genel kurulu başkanları, dekanlar, her fakülteden kendi genel kurulu tarafından seçilecek birer öğretim üyesi, öğretim üyesi yardımcıları ve öğrenciden kuruludur.
- C — Üniversite genel kurulu, fakülte genel kurullarının kararlarını onaylar. Bir defaya mahsus olmak üzere veto hakkı vardır.
- D — Üniversite yürütme kurulu başkanı olan rektör, bütün fakülte genel kurullarının katıldığı ortak toplantıda, öğretim üyeleri arasından seçilir.
- b) Üniversite Yürütme Kurulu :
- A — Fakülte yürütme kurullarının birer temsilcisinden ve dekanlardan oluşur. Başkanı rektördür.

B — Üniversite genel kurulunun kararlarını uygulamakla yükümlü ve üniversite genel kuruluna karşı sorumludur.

UZMANLIK KURUMU OLARAK ÜNİVERSİTELER :

Birinci bölümde açıkladığımız gibi; üniversiteler öğrencilerine verdikleri eğitimle onları belli konu ve bilim alanlarında uzmanlaşmış kişiler olarak yetiştirebilirler. Bu üniversite eğitiminin niteliğidir. Bu uzmanlığın belirleyici niteliği, bilimsel düşünebilme, bilimsel yöntem uygulama ve bilimsel araştırma yeteneğine sahip olmaktır.

Bu nedenden üniversite herşeyden önce ülkenin ihtiyacı olan uzman kişileri, yetiştireceği bürokrat ve teknokratlarla dolduracaktır. Bu yüzden kurulmuş üniversitelerin ve uyguladıkları eğitim programının, ülkenin o gün ihtiyaca olan kadroları ülkenin gelişimi ile orantılı olarak gerek nicelik ve gerekse nitelik olarak sağlaması gerekir.

Bunun için yapılması gereken şudur : Öncelikle bugünkü yapımızın gerektirdiği uzmanların nitelik ve niceliklerinin belirlenmesi ve sonra kalkınma planı ile amaçlanan gelişim doğrultusunda uzmanların nicelik ve niteliklerindeki değişim ve gelişlerin saptanması gereklidir. Bu belirleme bizlere bugün ülkenin ihtiyacı olan yüksek öğrenim kurumlarını, bu kurumların niteliklerini ve bu kurumların yetiştireceği uzmanların sayısal değerini verecektir. Ayrıca ülkenin ihtiyaca olan yeni öğrenim kurumları ortaya çıkacak ve ihtiyaç olmayanlar da belirlenecektir.

Türk toplumunun, ihtiyaç duyduğu yeni öğrenim kurumları ve mevcut kurumların ihtiyacı karşılar hale gelmesi ancak bu temellendirme ile yapılan uzun, köklü ve bilimsel araştırmalarla belirlenebilir. Biz burada ancak öğrenim kurumlarını toplum yapısı içinde eleştirerek olması gerekeni ve bu gerekliliğin temel ilkelerini belirlemeye çalışıyoruz. Çalışmaların bundan ötesi bizleri aşar ve uzman kişilerle ortak çalışmalar gerektirir.

Şu halde, yüksek öğrenim kurumları öncelikle, toplumun ihtiyacı olan kadroları belirlemek ve bu kadroların nitelik ve niceliklerine uygun öğrenci yetiştirmek için; ülkemizin bugünkü ekonomik ve teknolojik düzeyinde kalkınarak kalkınma planı içinde uzun süreler sonunda varılması amaçlanan hedeflere göre öğrenim kurumunun gelişimini plânlayan «GELİŞİM VE EĞİTİM PROGRAMLARI» hazırlamalıdır.

Sonra, bu programları uygulayabilmek için plânlama kurumlarını ve bu programların gerektirdiği nitelikte öğrencileri sağlayabilmek için, orta öğretim derslerini etkilemek, eğitim sistemini çeşitli program ve istek önerileri ile değiştirmek

veya etkilemek zorundadır. Böylece Türkiye üniversiteleri ilk kez gerçek ve doğru bir savaşa girmiş olacaklardır. Böyle bir girişimle ilk kez görevlerinden birini yerine getirecektir.

Böyle bir programlama ve plânlama yapılmadıkça ve eyleme geçilmedikçe üniversitelerimiz toplumdaki kopuk, her türlü gelişime kapalı kalacaklar ve ayrıca bir değer, bir fikir üretmediklerinden de toplumun gelişmesine engel olacaklardır. Arasına girecekleri değişme, yenileme çabası ise sadece bir biçim değiştirmesinden ibaret kalacaktır. Bu, bugüne dek böyle olmuştur. Ancak böyle bir programlama ile geleceğe ve gelişime açık bilimsel ve gerçek temele oturabilen üniversiteler kurulabilir.

Eğitimdeki bu plân ve programsızlık bugün Türkiye'nin içine düştüğü kadro ve uzman çıkmazının temel nedenidir. İhtiyacın çok üstünde eleman, ihtiyaca cevap vermeyecek eleman, hiç ihtiyaç olmayan alanlarda yetiştirilmiş yığınlarca eleman, ülkemizin ihtiyaçlarının çok ötesinde yetiştirilmiş ve yabancı ülkelere ihraç edilen elemanlar buna örnek. Ülkemizin teknolojik ve teknik kadrolarının plânlaması ve teknik eğitim arasındaki ilişki de buna örnektir. Bu açıdan Teknik Üniversitelere düşen bir görev de şudur: Hazırlayacağı eğitim ve gelişim programı ile ülkemizin teknolojik kadrolarının düzenleyicisi olmalıdır. Pratikte teknolojik kadrolar işçiden mühendise dek belli bir hiyerarşik düzen içinde işler. Bugünkü eğitim sistemi içinde bu hiyerarşinin çeşitli katlarını oluşturan kadrolar, ortak bir program içinde olmaları gerekmesine karşın, birbirlerinden kopuk birbirlerinden habersiz ve bir ortak program içinde olmayan bir konumdadırlar. Çünkü bu kopukluk,

- Teknik piramitin sıhhsizliği,
- Ayrı kuruluşlardan çeşitli teknik elemanların bir araya geldiklerinde gerekli organik işleyişin kurulamaması,
- Bugünkü teknolojinin gerektirdiği işbölümüne uygun eğitim ve eğitim kurumlarının olmaması nedeniyle, teknoloji içinde yeri ve görevi belli olmayan kadroların oluşması sonuçlarını doğurmuştur.

Bugün bu üç etken teknolojinin organizasyonu açısından baş sorunları oluşturmaktadır. Bu sorunların giderilmesi için Teknik Üniversitelere büyük görevler düşmektedir. Şöyle ki; Teknik Üniversiteler bugün kendi dışında oluşmuş ve çeşitli teknolojik katlarda eleman yetiştiren kuruluşları kendi bünyesi içinde toplamalıdır. Ayrıca, ülkemizdeki diğer Teknik Üniversitelerde ortak bir kuruluş kurulması ve Teknik Üniversiteler arası ortak strateji ve program uygulamaları için tez elden girişimler başlamalıdır.

Aynı sorunlar diğer yüksek öğrenim kurumlarının da sorunları. Bu sorunların çözümü için temel ilkeyi daha önce belirlemiştik. Bu yapılmadıkça ülkemizin geleceği iyice çıkmaza girecek ve devrim gerekliliği daha da güçlenecektir. Ve ancak devrimle çıkmazdan kurtulacaktır.

Ayrıca yukarıda belirttiğimiz eksikliklerin ve sorunların doğmasına en önemli etkiyi yapan teknolojik ve bürokratik düzeni kökünden sarsmayı hedefleyen plânsız ve programsız olarak kurulan özel okullardır. Bu açıdan özel okulların devletleştirilmesi ve devlet üniversitelerinin olanakları genişetilerek özel okullarda okuyan öğrencilerin bu kurumlara kaydırılmaları gereklidir. Böylece özel okullar bu şekilde kapatılmalıdır.

ARAŞTIRMA KURUMLARI OLARAK ÜNİVERSİTELER :

Bir ülkenin kendi verilerine uygun olarak teknolojik gelişimi, gerçek bir kalkınma yolunda olduğunu gösterir. Teknolojinin ise o ülkenin ekonomik koşullarına göre gelişmesi ise, geniş ölçüde değiştirmeyi ileriye götürmeyi toplumuna ve halkına yararlı amaçlayan bilimsel araştırmalarla sağlanabilir. Ancak bu nitelikleri ile yapılacak araştırmalara, hakim sınıflar kesinlikle karşı çıkacaklardır. Bu nedenden araştırma kurumlarını durağanlaştırmak, olduğunda bu kurumları çıkarlarına uygun kullanmak isteyeceklerdir. Bugünkü durum bunu yansıtmaktadır. Halkına ve topluma hiç bir şey katmayan ülkemizin gerçeklerinden uzak —ya çok ilerde ya çok gerilerde— araştırmalar yapılmaktadır.

Bu durumun en etkin nedenlerinden birisi de, yine ülkemizin teknolojik ve ekonomik durumunun böylesine araştırmalara ihtiyacı olmamasıdır. Oysa ki, üniversiteler saptıyacakları programlar içinde, amaçlanan teknolojik ve ekonomik düzeye varmak için gerekli bir araştırma programı hazırlamak zorundadırlar. Hazırlanan bu program içinde üniversiteler, toplumun, kamu kuruluşlarının ihtiyacı olan ve plânlamaya temel olacak araştırmalar yaptıkları ölçüde halk yararına araştırmalar yapmış olacaklardır. Ancak, bugünkü durağanlığı ve eskimişliği böylesine davranmasına engeldir. Böylece üniversitelerimiz hiç bir düşünce ve fikir üretmeyen, sadece eski bilgilerin tekrarlandığı öğrencilerin kafasına sokulduğu gerçek amacından çok uzaklaşan bir yere gelmiştir. Gerek eğitim gerekse araştırma konusunda böylesine durgun ve toplumdan kopuk olan üniversitelerimiz doğal olarak baş kısımlarda belirttiğimiz, toplumun alt ve üst yapısında kendisine düşen görevleri yapamamaktadır. Kendi alanında bir plân ve program hazırlamadığı, araştırma yapmadığı için devletin plânlama organlarına etkiyememekte, onlarla işbirliği yapamamakta ve yine aynı şekilde onlardan etkilenememektedir.

Üniversitelerimizin araştırma yapamamalarının nedenini maddî olanaksızlıkla araştırmaları düzenleyip yönetecek öğretici kadronun üniversite dışında iş sahibi olmaları ve özel okullara derse gitmeleri olarak görmek yanlışır. Ders vermeden ötede üniversitede geçirecek zamanı kalmayan öğretim üyeleri, doğal olarak araştırma yapamazlar. Ancak, tüm maddî sorunlar çözümlense bile öğretim üyelerinin bugün içinde buldukları bilgilenme, dünya görüşleri ve değerleri içinde yapacakları araştırmaların halk yararına olması düşünülemez. Ancak yine de üniversitelerin malî özerkliğe kavuşturulması, böylece kendi plân ve programları içinde gerekli araştırmaları düzenleyebilmesi, maddî durumu düzelen öğretici kadronun üniversitede kalarak, araştırma programının kendilerine yüklediği görevleri yapmaları araştırma kurumlarını geliştirici bir etken olabilir. Bu nedenden üniversiteler malî özerkliğe sahip olmalıdır. Ancak üniversitelerde halk yararına araştırmaların yapılabilmesi için, araştırmalar konusunda üniversitelerin aşağıda önereceğimiz düzey ve anlayışa gelmesi gereklidir.

Bilimsel bir araştırma pozitif bilim değerleri üretme çalışmasıdır. Yani araştırma, üretici bir emek durumundadır. Dolayısıyla emeğinin karşılığını alması gerekir. Araştırma emeğinin karşılığını alması bugüne dek, gerek öğretim üyeleri gerekse öğrenci kesiminde saptanmış bir program ve biçimle yapılmamaktadır. Öğretim üyeleri aralarında örgütlenmemiş olduklarından üniversite dışı çalışmalarında sanayi, teknoloji ve bürokrasinin tüm kesimlerinde denetimsiz bir üretim içinde üretime değer katmaktadırlar. Öğrenciler için de durum aynıdır. Oysa bu durum iyi bir yorum ve çözümlenme ile belli bir denetim içinde ve belli bir programı uygulayan duruma getirilebilir. Yani üniversite, bilimsel araştırma ve çalışmaları, saptanmış bir statü ve program içinde üniversitenin tüm öğelerine uygulatırır. Ve sonunda araştırmaya ve çalışmaya katılan kişiler ürettiklerinin karşılığını alırlar. Ancak bunun sağlanması için üniversite içinde araştırmaları kurumlaştırmak gereklidir. Böylece sağlanacak maddî koşullarla hem denetleme hem de hızlandırılabilir araştırmalar üniversitelerimizin bilimselliğe giden yolunu açacaklardır. Çünkü, üniversiteler araştırıcı ve çözümleyici bir dinamizm kazandıkça, ülke koşullarını zorlayacak ve bunun sonucu olarak yapısını sürekli olarak yenileyip geliştirecektir. Ayrıca böylesine bir ortam öğrenciyi araştırmalara kattığı ölçüde onun dinamizminden yararlanacak, hız kazanacak ve devamlı olarak dinamizmini koruyacaktır. Böyle bir durum bugün üniversite içinde edilgen durumdaki öğrenciye yeni maddî olanaklar sağlayarak onu araştırmaların içine alacak ve kişiliğinin oluşma ve gelişmesini de sağlayacaktır.

Araştırmalara en önemli katkıyı kuşkusuz «sosyal eğitim» yapan öğretim kurumları yapacaklardır. Toplumun sosyal ve ekonomik koşullarını bilimsel olarak açıklamak, halk kültürünü araştırarak aydına öğretmek ve benimsetmek yoluyla

hem halkı tanıtmak, halk eğitimini biçimlendirmek hem de yapılacak bilimsel araştırma ve plânlara gerekli verileri hazırlamak yoluyla araştırmaları yönlendireceklerdir. Üniversiteler böylece bünyelerinde kurumlaştırdıkları «ARAŞTIRMA KURUMLARI» ile, ülkenin üst yapısı içinde gerek plânlama gerekse uygulama ile diğer üst yapı kurumları ile ilişki kurmalıdırlar. Ancak araştırmaların bu biçimde oluşturulamaması nedeni ile, üniversiteler bugün üst yapı içinde birinci bölümde belirttiğimiz görevleri yerine getirememektedirler.

Buraya dek, önce üniversitenin niteliğini ve görevlerini belirlemekle işe başladık. Halka dönük eğitim ve araştırmayı tanımladık. Sonra üniversitelerin bugünkü yapı ve oluşumlarını düzen içinde yorumlayarak bu görevlerini yerine getiremediklerini ve getiremeyeceklerini tanıtladık. Önerdiğimiz üniversite nitelik ve biçimine ancak, toplumumuzun ekonomik ve sosyal yapısı onu mümkün kılacağı zaman kavuşabileceğini belirledik. Bu nedenden eğitimdeki devrim eyleminin genel devrim eyleminin bir parçası olduğunu ve devrimle birlikte gerçekleşebileceği gerçeğini saptadık.

Bugün eğitim sorunu üzerine girilen eylem ve çalışmaların getireceği devrimci hareketi hem eylem hem de kültür açısından güçlendirmekten başka bir işe yararıyacaktır. Ancak bugün öğrencilerin eğitimde devrim eylemini sürekli gerçek bir devrimci eylem haline dönüştürmeleri gereklidir. Bunun için nitelikleri belirlenen «halka dönük eğitim» sloganının her an her ortamda savaşını vermeleri gereklidir. Bu savaşın bu dönemde hedefleri,

- Üniversite yönetimine katılmak,
- Her türlü bilimsel düşüncenin tartışılabileceği **POLİTİK VE BİLİMSEL** özerkliğe sahip demokratik bir üniversite ortamı gerçekleştirmek,
- Üniversitelerin mali özerkliğini sağlamak...

Üniversite gençliğinin bu savaşında tüm devrimci güçlerin kendilerine yandaş olmaları hem savaş daha yaygın, hem de daha etkili hale getirecektir.

Üniversite Öğrenci Örgütleri
Dayanışma Kurulu

Ankara Yüksek Okullar Talebe Birliği Bildirisi

YÜKSEK OKULLARIN BUGÜNKÜ DURUMU :

Yüksek okullar genellikle Bakanlıklara bağlı ve günün politikasına uygun olarak açılmış, çoğu kez kuruluş kadro kanunları bulunmayan ilgili Bakanlıklara düşük maaşla memur yetiştiren kurumlardır.

Çoğu zaman günün Bakanları bu okulları genişletmek, çoğaltmak ve kapatmak yetkilerini üzerinde taşımaktadırlar. Yönetim ve denetim Bakan tarafından yürütülmekte, kanunsuz fakat, günün politika ortamına uygun emirlerle kolayca iş yapılabilir.

Okulların eğitimci yöneticileri istedikleri devrimci atımlardan daima geri çevrilmekte eğitim için yararlı fakat, günün iktidarları için zararlı yönelimler kolayca durdurulabilmektedir. Bu bakımdan statükoyu savunan iktidarlar zamanında mücadeleci yöneticilerin üst makamlarda pek yeri yoktur. Onlar «Görülen lüzum üzerine» daha pasif görevlere, kitaplarının başına döndürülmektedirler. Bu ortamda yetişen öğrenci de çok doğaldır ki, burjuva sınıfına hizmet edecek ölçüler içinde yetişmektedir.

Yüksek okullara gelen gençler çoğu kez doğduğu çevreden kopmaktadır. Bunun başlıca nedeni verilen eğitimin kopukluğudur. Okutulan dersler yetersizdir. Kendini yetiştirmeyen bir yüksek okul mezunu, hiçbir şey bilmediğini zaman zaman kendisi de açıklayabilmektedir. Bugün devrimciliği savunan kitlenin okullardan aldığı hemen hiçbir şey yoktur. Bunlar dışardan kendi okudukları kitaplarla kendilerini yetiştirmeye çalışmışlar, mücadeleye bu eserlerin etkisi ile atılmışlardır. Edindikleri bilgilerden sonra okullarda verilenlerin saçmalığı daha iyi ortaya çıktığından mücadeleyi adeta kamçulamaktadır. İşte bu atılımı organize etmek, bilinçli olarak devrimi gerçekleştirecek dinamik gençlikle onları destekleyecek aydın ilim adamı, sanatçı, vazar, öğretmenlere düşmektedir.

YÜKSEK OKULLAR HAKKINDA İSTEDİKLERİMİZ :

1. Orta dereceli okullara öğretmen yetiştiren yüksek okullar özerk bir kuruluş altında birleştirilmelidir.
2. Her türlü yönetim ve denetim devrimci bir ilim kuruluna bırakılmalı, bunlar arasında söz ve oy hakkına sahip öğrenci temsilcilerine mutlaka yer verilmelidir.
3. Devrimci eğitim politikası saptandıktan sonra, uygulama sırasında hükümetler için maddi yönünü karşılamaktan başka hiçbir etkide bulunmamalıdır.

4. Üniversiteler eğitim kurumuna katılmış olan bir eğitimci tüm çalışma süresini mutlak surette üniversiteye adamayı kabul etmiş olmalıdır. Üniversiteye tüm varlığıyla bağlanmış bir ilim adamının barınma, korunma, emeklilik gibi sorunları da kendine güven verecek şekilde sağlanmış olmalıdır.

5. Adımı ettiğimiz eğitim üniversitesinde öğrenimini yapan öğrenciler arasında çoğunluğu halk çocukları teşkil etmelidir. Böylece eğitim üniversitesi köye açılan bir kapı olacaktır. Diğer eğitim kuruluşlarının da aynı şeyi benimsemesiyle duvarlar yıkılıp, yerini kapılar alacak ve bütün kapılar halk için ardına kadar açılmış olacaktır. Üniversite halkın olacak, cahil bırakılmış halk devrimci üniversite öğrencilerinin eylemlerini komünizm, kendilerini de komünistler olarak görmeyecektir. Okulunu bitirmiş bir üniversitelinin yeri doğduğu yerden başkası olmaz! Eğitimin temeli de bu esaslar üzerine oturtulmuş olmalıdır.

6. Yüksek öğrenimini yapan ve mali durumu yetersiz olan öğrencilere sıkıntı çekmeden okulunu bitirebilecek garantilerin sağlanmış olması gerekir. Yiyeceği, barınacağı yerler normale döndürülmeli, kuru fasulye ile gecekonduların güneş görmez odalarından kurtarılmalıdırlar. Sağlığı ile ilgili sorunlar kesin çözüme bağlanmalı, tüm hastaneler kendilerine açık tutulmalıdır. —Doğaldır ki, devrimde hastanelerin de devlet eliyle yürütülmesi gerekir.— Öğrenim süresince bir öğrenciye yapılan masrafların mecburi hizmetle ödetilmesi zorunlu kılınmalı, karşılığını ödemek (para olarak) kesinlikle kabul edilmemelidir. Amacımız Türkiyecilik olduğuna göre «Bayrağımızın dalgalandığı her yerde» ülküsü artık gerçekleştirilmelidir. Bu noktada taviz verilmemelidir.

7. Yeni düzenin öğretmenlerini aynı statü içinde yetiştirmekle, çeşitli oyunlarla milli bütünlüğü bozacak kişi ve gurupların da etkisini azaltmak hattâ karşı mücadelelere girişmek daha güçlü sonuçlar verecektir.

8. Yüksek öğrenimde öğretmen adaylarına uygulanacak ders programlarını yeniden gözden geçirmek ve devrimin ilke ve ülkülerine uydurmak zorunludur. Köyden çıkan gençler köye döndürülmedikçe, hizmetleri köye götürülmedikçe kalkınmamızın gerçekleşeceğine inanmıyoruz.

9. Kurulmasını istediğimiz eğitim üniversitesinin her öğrencisi dört yıllık öğrenim süresi içinde üç aydan az olmamak şartıyla köyde, köylünün içinde staj yapmalıdır. Ve her yıl her köyümüz mutlak surette bir grup üniversite öğrencisiyle karşılaşmış olmalıdır. Her yıl halk eğitimiyle ilgili değişik konular uygulamalı olarak gösterilmelidir. Staja gidecek öğrencilere açıklanması istenen konuların tekniği de verilmeli, bu arada tarım teknikleri koruyucu ve tedavi edici sağlık sorunları ile ilgili meseleler ana noktaları teşkil etmelidir. Üniversitede staj programlarını hazırlayacak ilmi ve halkçı bir kurulun devamlı olarak çalışması köye çıkacak öğrencilere kaynak hazırlaması zorunludur.

10. Her gurubun ana sorunları detaylarıyla belirten raporları bir sonraki staj

guruplarının çalışma programı halinde sunulmalı, belli süre içinde çözümlenmelidir. Bu programlara uyularak hükümet ve meclislere kanun teklifleri yapılabilir. Bütçelerin buna uydurulması sağlanmalıdır. Diğer üniversitelerin de belirttiği-
miz staj işini kabullenmelerinde yarar görüyoruz.

11. Yüksek öğrenimde yatılılık sisteminden ayrılıp yurt ve burs şekline kesin olarak dönülmelidir. Bursların miktarı yılın fiat düzeyine uygun olarak üniversiteler ilim kurulları tarafından artırılabilir.

12. Eğitim üniversitesinin teknik öğretmen yetiştirecek kısmı iyi bir temele oturtulmalı, araç-gerecin sağlanmasında kusur edilmemelidir. Ekonomi politikasının yeni düzene kavuşturulmasıyla maddi olanaksızlıklar ortadan kalkacak, eğitim için bol miktarda para bulunabilecektir.

13. Ders notu ve kitap veren kürsü sahipleri kısa zamanda zengin olma yolunun kitap yazmaktan geçmediğini bilmelidirler. Üniversite, kitap yazan hocaya çabalarının karşılığını takdir edip vermeli, kitaplar maliyetinin çok az üstünde satılarak hocaya verilen para uzun vadede çıkarılmalı, öğretim üyesinin yenilikleri ekleme konusu teminat altına alınmalıdır.

14. Yeni kurulacak üniversiteler gurup köylerin arasına oturtulmalıdır.

15. Üniversitenin ülke sorunları ile ilgili kararları kesin olmalı, hükümetler bu kararları zorunlu olarak uygulamalıdır.

DEVİRİMDE HALKIN KAZANACAKLARI :

Üniversite böyle bir devrimi gerçekleştirme eylemine girdiğinde Türk halkı ne neler kazandırır?

Üniversite yurttaşın dertlerinin dinlendiği, çözümlendiği bir yer olur. Köylü ne istediğini üniversiteye bildirir. Burada istekler bilim süzgecinden geçtikten sonra günün iktidarından nasıl bir yol izlemesi gerektiği belirtilir.

Köyle götürülecek yeni tarım teknikleri stajyerler eliyle uygulama alanı bulur. Köye yeniliği hükümet değil; üniversite götürür. Hükümetler yalnız işin maddi yönüyle ilgilenir.

ÇÖZÜMÜ ZORUNLU DİĞER SORUNLAR :

Ülkemizle ilgili, yapılmasında yarar gördüğümüz diğer devrimci eylemler neler olabilir? Sıralayacak olursak;

1. Tefecilik önlenmeli, kredi dağıtımı denetim altına alınmalıdır.
2. Dış ticaret devletleştirilmeli, yerli sanayi gelişmesi için kapılar açılmalıdır.
3. Madenler millileştirilmeli, herhangi bir ortaklıkta Türk sermayesinin payı ne olursa olsun yönetimde son Türklerin olmalıdır.
4. Türkiye NATO'dan çekilmeli, askerî savunma işi bağımsız üçüncü dünya devletleri yanında yer aldığımız dünyaya açıklanmalıdır.
5. Askerlik süresi kısaltılmalı, aydınlar askerliklerinin eğitimden sonraki kıs-

mini mesleklerine göre köy ve kasabalarda danışman-yönetmen olarak bitirmelidirler.

6. Bugün Türkiye'de kapitalist anlayışın bile dört elle sarıldığı kooperatifçilik sosyalist görüşün rayında yurt düzeyine yayılmalıdır.

7. Yol, su, elektrik gibi toplu hizmetlerin köye götürülebilmesi için köylerin belli noktalarda birleştirilmesi yoluna gidilmelidir. Köylerin toplamı onbeş bini aşmamalıdır.

8. Gıda sorunu eğitimle ortaya konduktan sonra, et, süt, yumurta gibi ihtiyaçların giderilebilmesi için hayvancılığın yeni besleme teknikleri köye iletilmelidir. Her kooperatifin bir tavukçuluk kolu bulunmalıdır.

9. Üretim kooperatiflerinin görevlerini kusursuz yürütebilmeleri için, toprak reformu plânlanıp gerçekleştirilmelidir.

10. Eğitimde orta dereceli ve ilk okullarda öğrencinin yönetime katılması kademeli olarak gerçekleştirilmelidir.

11. Tüm orta dereceli okullar üniversiteye girme yönünden herhangi bir engellemeyle karşılaşmamalıdır. Bu bakımdan orta dereceli okulları, çeşitli kolları bulunan bir lise haline getirmek en yararlıdır kanısındayız. Bu arada köylü ve toprakla sıkı sıkıya bağlı olan tarım ve öğretmenlikle ilgili binaların —kuruluş yerlerinin— şehir dışında olmasına dikkat edilmelidir.

12. Her dereceli öğretmene lojman sağlamak devletin ödevi olmalı, hastanelerden parasız olarak yararlanabilmelidir. Ayrıca para karşılığı ilaç almamalı, eczaneler reçetelerin karşılığını hükümetten tahsil etmelidirler. Öğretmenlerin ihtiyacı olan maaş verildikten sonra hastalık ve barınmayla ilgili miktar takdir edilerek maaşından düşülmelidir.

13. Öğretmenlerin maaşları bugünkü gülünc durumdan kurtarılmalıdır.

SONUÇ :

Ankara Yüksek Okullar Talebe Birliği'nin eğitim devriminde ve genel devrimde gerçekleşmesini istediği konular bunlardır. Ancak devrimcilik görüşü sorunları sınırlamaya aykırı olduğundan yeni durumlara intibakı sağlamada yeni görüşlerimiz olacaktır. Belirttiğimiz sorunlar arasında hemen gerçekleştirilmesi mümkün olanlar bulunduğu gibi bir vadeyi gerektirenler de vardır. Ama on (10) seneyi aşacak bir gerçekleştirme zamanını uzun buluruz. Başlangıç 1968 Kasım'ı veya 1969 Ocak ayı olarak kabul edilmelidir.

Fikir ve bedeni gücümüzü yurdumuza, onun evlâtları olarak çoktan adadık, güçlük bunu anlatabilmekteydi. Şimdiye kadar olayları anlayıp değerlendirmek fırsatı bulamayan halkımız da çıkarıcı çevrelerin uyutucu beyan ve propaganda larını yine onların yüzlerine vurmaktan, cezalarını vermekten kaçınılmazdır.

**Ankara Yüksek Okullar
Talebe Birliği**